

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2014 rd

Förvaltningsrådets berättelse till riksdagen om Rundradions verksamhet 2013

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 maj 2014 Förvaltningsrådets berättelse till riksdagen om Rundradions verksamhet 2013 (B 11/2014 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kommunikationsråd Elina Normo, kommunikationsministeriet
- ordförande Ilkka Kantola, Rundradions förvaltningsråd

- verkställande direktör Lauri Kivinen, Rundradion
- verksamhetsledare Stiina Laakso, Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat SATU ry.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- sametinget
- Kommunikationsverket
- Svenska Finlands folkting
- Digita Oy
- MTV Media
- Sanoma Media Finland
- Finlands Dövas Förbund rf
- Synskadades Centralförbund rf
- Tidningarnas Förbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Förvaltningsrådets aktuella berättelse är den första berättelsen som behandlar Rundradion Ab:s (nedan Rundradions) verksamhet efter finansieringsreformen för Rundradion som antogs 2012 och ändringen av lagen om Rundradion Ab (1380/1993). Kommunikationsutskottet anser det viktigt att riksdagen nu årligen kan ta ställning till Rundradions verksamhet genom förvaltningsrådets berättelse.

Förvaltningsrådet som väljs av riksdagen genomförde ännu inte 2013 en enda förhandsprövning enligt 6 a § i lagen om Rundradion Ab. En

förhandsprövning ska göras av sådana nya tjänster eller funktioner som har mer än obetydlig inverkan på helhetsutbudet av innehållstjänster och som är väsentliga till sin betydelse, sin varaktighet och sina kostnader. En prövning kan efter förvaltningsrådets bedömning göras också i andra fall, om det av grundad anledning är behövt. Utskottet välkomnar att förvaltningsrådet i mars 2013 valde en opartisk sakkunnig som ska bistå vid kommande förhandsprövningar samt en part som ska utvärdera hur Rundradions nya tjänster inverkar på marknaden. Det ger möjligheter att göra förhandsprövningar självständigt i förhållande till Rundradion och bidra till att ge systemet med förhandsprövning i sin

helhet och förvaltningsrådets arbete ökad trovärdighet. Den första förhandsprövningen som till vissa delar gäller Rundradions verksamhet gjordes 2014.

Utskottet vill betona att förvaltningsrådet som valts av riksdagen har en viktig ställning som bolagets högsta aktör. Förvaltningsrådet ska i sitt styr- och övervakningsuppdrag sörja för att utbudet och prioriteringarna i den allmännyttiga verksamheten är korrekta. Vid utskottets utfrågning av sakkunniga föreslogs förhandsprövningar särskilt av den del av bolagets verksamhet som anses ha en direkt negativ verkan på Rundradions konkurrenter som arbetar på kommersiell bas. Utskottet finner det angeläget att förvaltningsrådet förutsättningslöst bedömer behovet och möjligheterna att genomföra förhandsprövningar för att förvaltningsrådet analytiskt och öppet genom dem ska kunna fastställa innehållet i Rundradions public service och gränsdragningen för den gentemot de kommersiella aktörerna.

Utskottet anser att Yle-skatten som trädde i kraft i början av 2013 är en god lösning som stabiliserar Rundradions inkomstbas och ger möjligheter till långsiktigare planering av verksamheten. I detta betänkande tar utskottet inte ställning till Rundradiofinansieringens indexbundenhet 2015 eftersom ärendet avgörs i samband med 2015 års budgetproposition. Utskottet har i sitt tidigare betänkande (KoUB 11/2013 rd) om Förvaltningsrådets berättelse till riksdagen om Rundradions verksamhet 2011 och 2012 (B 9/2013 rd) ansett att man med jämna mellanrum bör titta på bl.a. om eventuella förändringar på marknaden eller i tjänstebehovet eventuellt påverkat indexbundenheten av Rundradiofinansieringen och en opartisk och rättvis beskattning.

Rundradions allmännyttiga verksamhet: innehåll och omfattning

Rundradions allmännyttiga verksamhet definieras i lagens 7 §. Bolagets uppgift är att tillhandahålla ett mångsidigt och omfattande allmännyttigt televisions- och radioprogramutbud med tillhörande special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Dessa och andra allmännyttiga inne-

hållstjänster kan tillhandahållas i allmänna kommunikationsnät både riksomfattande och regionalt. Den programverksamhet som bedrivs i allmännyttigt syfte skall särskilt

1) stödja demokratin och enskildas möjlighet att påverka, genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussioner samt en möjlighet till växelverkan,

2) producera, skapa, utveckla och bevara inhemsk kultur, konst och stimulerande underhållning,

3) i programutbudet beakta synpunkter som har att göra med allmänbildning och jämställdhet, erbjuda möjligheter till lärande och självutveckling, lägga vikt vid program avsedda för barn och ungdomar samt tillhandahålla andaktsprogram,

4) behandla den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen på lika grunder i programverksamheten samt tillhandahålla tjänster på samiska, romani och teckenspråk och i tillämpliga delar även för andra språkgrupper i landet,

5) stödja tolerans och kulturell mångfald samt sörja för programutbud även för minoriteter och specialgrupper,

6) främja växelverkan mellan olika kulturer och upprätthålla ett programutbud som riktar sig utomlands,

7) förmedla myndighetsmeddelanden som anges närmare genom förordning och ha beredskap för att sköta televisions- och radioverksamheten under undantagsförhållanden.

I enlighet även med sina tidigare ställningstaganden anser utskottet att det är angeläget att Rundradions uppdrag i allmänhetens tjänst inte förloras i bredd utan att programverksamheten täcker allt från nyheter och faktagrogram till kultur, sport och underhållning. Med ett allsidigt programutbud når bolaget fortfarande ut till en betydande del av tittarna och lyssnarna.

Rundradions förvaltningsråd har för 2013 fastställt tre strategiska huvudmål för bolaget. Enligt dem ska bolaget betjäna alla finländare, det ska producera värde för samhället och bolaget ska ha mediebranschens bästa kompetens.

Utskottet menar att det är ett gott syfte och stöder det.

Enligt berättelsen har förtroendet för Yle ökat i alla åldersgrupper. Förtroendet är starkt också jämfört med andra finländska institutioner. Nöjdhets- och tillförlitlighetsmätningarna och tittarsiffrorna för kanalerna som presenteras i berättelsen visar enligt utskottets bedömning att Rundradion har kunnat uppfylla sitt offentliga serviceuppdrag rätt väl.

Verksamheten: vissa betoningar och utvecklingsbehov

Utskottet vinner det angeläget att Rundradion med hjälp av sitt stabila inkomstunderlag utvecklar sin verksamhet för att motsvara publikens allt mer mångfacetterade behov av tjänster och önskemål. Utskottet har tidigare fäst uppmärksamhet vid bl.a. ändringar i programprofilen för bolagets enskilda kanaler som vid den aktuella tiden väckte en bred medborgardebatt. Enligt berättelsen har Rundradions tv- och radiokanaler fortfarande goda publiksiffror trots nya kanaler på marknaden. Ändå vill utskottet påpeka att när verksamheten inom Rundradion förnyas, måste det beaktas att tittarna och lyssnarna har en begränsad kapacitet att i snabb takt ta till sig omfattande omställningar i det hävdvunna tv- och radioutbudet.

I den ovan nämnda revideringen av lagen om Rundradion 2012 kompletterades rundradions allmännyttiga uppdrag till vissa delar. Lagen kompletterades bl.a. med ett omnämnande av program avsedda för barn och ungdomar. Denna linje har i samband med behandlingen av denna berättelse ifrågasatt vid utfrågningen av sakkunniga bl.a. med hänvisning till att de kommersiella kanalerna erbjuder denna publikgrupp en mängd program och att Rundradion som bekostas med skattemedel i synnerhet i detta avseende konkurrerar med kommersiella aktörer. Utskottet finner det angeläget att Rundradion med sina program också når barn och ungdomar, inte minst för att positiva erfarenheter av Rundradions utbud sporrar till att också i vuxen ålder följa Rundradions programutbud.

Men utskottet vill också betona att Rundradions program för unga bör skilja sig från det kommersiella konkurrerande programutbudet till exempel till innehållet, framställningssättet eller de kvalitetsmässiga kriterierna så att sändningarna också med beaktande av konkurrenssituationen kan motiveras som en del av Rundradions tjänster för allmänheten.

Utskottet betonar vårt lands tvåspråkighet. Rundradion ska trygga tjänsterna för båda språkgrupperna på lika grunder. Vid utskottets utfrågning av sakkunniga noterades brister i myndighetsmeddelanden på svenska, särskilt vad gäller begriplighet i fråga om meddelanden om fara. Utskottet finner det viktigt att myndighetsmeddelanden når alla medborgare i målområdet på ett begripligt sätt.

Särskilt tjänsterna för special- och minoritetsgrupper är en naturlig del av Rundradions tjänster för allmänheten: efterfrågan på dem skapar ingen marknad för kommersiella medier. Det gäller också t.ex. kulturprogram som avviker från den kommersiella huvudfaran, samt mer ovanliga inhemska idrottsgrenar. Utskottet anser det viktigt att arbetet fortsätter på att göra tjänsterna för specialgrupper mer heltäckande och allsidiga. Särskilt undertexter, tolkning på teckenspråk och syntolkning samt program på lätt finska, svenska osv. är livsviktiga för dem som behöver tjänsterna. Därför välkomnar utskottet att Rundradion enligt berättelsen har klarat av att utöka dessa tjänster 2013.

Sametingets utlåtande medföljer berättelsen som bilaga. Utskottet vill betona Rundradions andel i att anordna nyhets- och programtjänster på samiska och betydelsen av detta för att säkra samiskans livskraft.

De inhemska innehållsproducenternas andel

Berättelsen tar upp Rundradions ställning som den finländska filmens finansär och största distributionskanal. Nästan hälften av de inhemska långfilmerna delfinansieras av Rundradion (sammanlagt 12 filmer). Inom dokumentär- och kortfilmen är Rundradion i praktiken det enda tevebolaget som medverkar i finansieringen.

Yles förköp av tv-rättigheterna står ofta för 10-30 procent av den totala finansieringen.

Enligt berättelsen sjönk Yles totala satsning på inhemsk film åren 2010-2012 temporärt, men 2013 ökade satsningarna åter. Avsikten är att gradvis öka filmsatsningarna till den tidigare nivån före 2015.

År 2013 använde Yle totalt 25,6 miljoner euro på programinköp från oberoende finländska producenter. Detta var en ökning med 7,4 miljoner euro jämfört med 2012. Sammanlagt innebär detta 30,0 procent av förstasändningarna av inhemska program under året, vilka uppgick till 2 716 timmar (exkl. nyheter och sport). Jämfört med 2012 ökade andelen med 6,8 procentenheter.

Utskottet vill betona Rundradions stora betydelse för att utveckla och utöka arbetet kring kreativt finländskt innehåll. Rundradions planer på att utöka köpet av inhemska program är viktiga för alla aktörer i branschen. Utskottet instämmer med berättelsen i att de största framtida utmaningarna för finländska medier är att kunna producera inhemska innehåll och bevara konkurrenskraften.

Övriga synpunkter

Yle Elävä Arkisto svarar för att lägga ut Rundradions digra arkivmaterial på webben. På svenska finns Yle Arkivet. Yle Elävä Arkisto - Yle Arkivet redigerar, sammanställer bakgrundsmaterial och lägger ut hela program eller utdrag ur program till vilka Yle har interneträttigheter. Det äldsta filmmaterialet t.ex. är över hundra år gammalt. Enligt berättelsen är Rundradions mål att öppna sina arkiv i så stor omfattning som möjligt. De främsta hindren som nämns i berättelsen är dock upphovsrättslagstiftningen och de

till lagen anknutna upphovsrättsavtalen som har ingåtts utan att man har beaktat eventuell framtida webbanvändning. Enligt berättelsen gör de komplicerade upphovsrättsavtalen och upphovsrättsersättningarna att det är omöjligt att öppna arkiven i en större omfattning.

Utskottet anser det viktigt att Rundradions omfattande och värdefulla arkiv i så stor utsträckning som möjligt öppnas för allmänheten. Utskottet vill sporra Rundradion till samarbete med olika aktörer för att lösa de problem som begränsar användningen av arkivet.

Utskottet vill framhålla den stora roll Rundradions regionala tv- och radioverksamhet spelar för att stärka den regionala identiteten och som garant för en heltäckande kommunikation, yttrandefrihet och information på det regionala planet. Utskottet välkomnar att det hösten 2013 offentliggjordes en plan för en övergång för regionalnyheterna till Yles huvudnyhetskanal Yle TV1 hösten 2014. Reformen ökar enligt berättelsen märkbart täckningen för de regionala tv-nyheterna.

Rundradions satsning på att följa och rapportera om Europaparlamentsvalet och valkampanjen 2014 var enligt utskottets bedömning mycket bra och mer täckande än i fråga om tidigare val. Utskottet vill uppmuntra Rundradion och t.ex. forskare i politik eller kommunikation att bedöma hur framgångsrikt och genomslagskraftigt Rundradion har följt och rapporterat om 2014 års valkampanj.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors den 11 juni 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kalle Jokinen /saml
vordf. Osmo Kokko /saf
medl. Markku Eestilä /saml

Ari Jalonen /saf
Jukka Kopra /saml
Merja Kuusisto /sd

KoUB 9/2014 rd — B 11/2014 rd

Suna Kymäläinen /sd
Raimo Piirainen /sd
Hanna Tainio /sd

Ari Torniainen /cent
Oras Tynkkynen /gröna
ers. Elina Lepomäki /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.